

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2019. gada 12. novembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 139/2019),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 18.² panta pirmo daļu redakcijā, kas bija spēkā no 2017. gada 1. decembra līdz 2019. gada 28. jūnijam, (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 90. un 96. pantam, kā arī par spēkā neesošu no 2019. gada 26. marta.

2. Apstrīdētā norma noteica: “Juridiskā persona, tai skaitā personālsabiedrība, kas reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajos publiskajos reģistros, nekavējoties, bet ne vēlāk kā 14 dienu laikā no attiecīgās informācijas uzzināšanas dienas iesniedz Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram pieteikumu informācijas par patiesajiem labuma guvējiem reģistrācijai vai šajā informācijā veikto izmaiņu reģistrācijai, norādot šā likuma 18.¹ panta ceturtajā daļā noteikto informāciju. Nav nepieciešams iesniegt īstenotās kontroles dokumentāro pamatojumu, kā arī par personām, kurām ir personas kods, nenorāda informāciju par dzimšanas datumu, mēnesi un gadu,

personu apliecinoša dokumenta numuru un izdošanas datumu, valsti un institūciju, kas dokumentu izdevusi.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt vienīgi tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Turklāt šā likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības. Minētā tiesību norma ir skatāma kopsakarā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu, atbilstoši kuram pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums.

Persona ir tiesīga vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*). Saskaņā ar Satversmes tiesas likumu personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē

noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

5.1. Satversmes 90. pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības. Interpretējot minēto normu, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tā ievada Satversmē ietverto pamattiesību katalogu un norāda uz nozīmi, kādu šīs pamattiesības nostiprināšanai Satversmē piešķīris likumdevējs. Tikai persona, kas zina savas tiesības, spēj tās efektīvi īstenot un – nepamatota aizskāruma gadījumā – aizstāvēt taisnīgā tiesā. Līdz ar to Satversme paredz personas subjektīvās publiskās tiesības tikt informētai par tās tiesībām un arī pienākumiem (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 7.2. punktu*). Personas tiesības zināt savas tiesības nosaka arī likumdevēja darbības ietvaru. Likumiem un citiem normatīvajiem aktiem jābūt ne vien publiski pieejamiem, bet arī pietiekami skaidriem un saprotamiem (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra sprieduma lietā Nr. 2006-12-01 16. punktu un 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 15.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka no apstrīdētās normas nav izsecināmas personas, kas nepatiesi ierakstīta komercreģistrā kā patiesā labuma guvējs, tiesības un pienākumi. Neesot skaidrs, kā apstrīdētā norma ietekmējošā Pieteikuma iesniedzēja pienākumu norādīt sevi kā patieso labuma guvēju valsts amatpersonu deklarācijās un citviet. Tādēļ apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 90. pantam.

Apstrīdētā norma uzliek pienākumu juridiskai personai iesniegt reģistrēšanai informāciju par tās patieso labuma guvēju. Personas, kas reģistrēta kā patiesais labuma guvējs, tiesības un pienākumi noteikti citās tiesību normās. Piemēram, likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 24. pantā uzskaitīta informācija, kas norādāma valsts amatpersonas deklarācijā. Pieteikumā nav juridiski pamatots tas, kā tieši apstrīdētā norma liedz Pieteikuma iesniedzējam, kā personai, kas komercreģistrā ierakstīta kā juridiskas personas patiesā labuma guvējs, izprast savas tiesības un pienākumus.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 90. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā, 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

5.2. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka vairākas juridiskas personas saskaņā ar apstrīdēto normu ir norādījušas Pieteikuma iesniedzēju kā patieso labuma guvēju un iesniegušas attiecīgo

informāciju reģistrēšanai Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram (turpmāk – Uzņēmumu reģistrs). Lai gan apstrīdētā norma uzliek pienākumu tieši juridiskai personai iesniegt reģistrēšanai informāciju par tās patieso labuma guvēju, vienlaikus, izpildot šo pienākumu, juridiska persona nodod Uzņēmumu reģistram fiziskas personas datus. Tādējādi arī Pieteikuma iesniedzējs gadījumā, ja kāda juridiskā persona viņu ir norādījusi kā savu patieso labuma guvēju, var nonākt šīs normas tvērumā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma tādējādi aizskar viņam Satversmes 96. pantā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.2 pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņam Satversmes 96. pantā noteiktās pamattiesības divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, tā liedzot viņam noskaidrot, kāpēc viņš ir norādīts kā juridiskās personas patiesais labuma guvējs. Otrkārt, apstrīdētās normas dēļ neesot iespējama komercreģistrā norādīto ziņu par patieso labuma guvēju dzēšana gadījumā, ja persona kā patiesais labuma guvējs ir norādīta nepatiesi.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs pamattiesību aizsardzības mehānisms (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*). Gadījumā, kad pamattiesības tiek aizskartas ar tiesību piemērošanas aktu, personai jāizmanto vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredz iespēju pārsūdzēt tiesību piemērošanas aktu, ar kura starpniecību tiesību norma ir aizskārusi personas pamattiesības. Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību piemērošanas un interpretācijas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*). Taisnīga rezultāta sasniegšanas interesēs tiesai arī jānovērš likuma nepilnība, ja vien to iespējams izdarīt ar juridiskām metodēm (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 2. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-16-01 12. punktu*).

Civilprocesa likuma 1. pants noteic, ka ikvienai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā. Arī Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Civilprocesa likums nosaka tiesvedības kārtību lietās, kurās jāizšķir privāttiesiski strīdi. Civilprocesuālās tiesvedības būtība izpaužas galvenokārt tādējādi, ka tiesa, ievērojot pušu sacīkstes principu, izšķir pušu savstarpējos strīdus par aizskartām tiesībām un ar likumu aizsargātām interesēm (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 18.2. punktu*).

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 18.¹ panta trešā daļa uzliek pienākumu juridiskai personai konkrētās situācijās noskaidrot un identificēt savus patiesos labuma guvējus. Šā panta ceturrtā daļa paredz, ka juridiskai personai jāglabā informācija par patiesajiem labuma guvējiem, tostarp informācija par veidu, kā tiek īstenota kontrole pār juridisko personu. Savukārt apstrīdētā norma noteica minētā pienākuma izpildes kārtību. Proti, tā regulēja to, kādā kārtībā juridiskā persona iesniedz Uzņēmumu reģistram pieteikumu attiecīgās informācijas reģistrācijai. Uzņēmumu reģistra kompetencē ietilpst iesniegto dokumentu satura atbilstības pārbaude, tomēr reģistra kompetences robežas neaptver tiesvedībai raksturīgu tiesību jautājumu pārbaudi vai strīda izskatīšanu. Līdz ar to, ja Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka juridiskas personas viņu nepatiesi norādījušas kā savu patieso labuma guvēju, viņam ir tiesības savu aizskarto tiesību aizsardzībai Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā vērsties tiesā ar prasību pret šīm juridiskajām personām.

Pieteikuma iesniedzējs vērsies Uzņēmumu reģistrā ar iesniegumu, kurā norādīts, ka viņš nepatiesi reģistrēts kā vairāku juridisko personu patiesais labuma guvējs. No pieteikumam pievienotās Uzņēmumu reģistra atbildes Pieteikuma iesniedzējam redzams, ka šis iesniegums nosūtīts pārbaudei Valsts policijai. Par nepatiesu ziņu sniegšanu par patieso labuma guvēju noteikta kriminālatbildība Krimināllikuma 195.¹ pantā. Savukārt likuma “Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” 4.⁴ panta pirmā daļa noteic, ka tiesas nolēmums ir viens no pamatiem, uz kuriem Uzņēmumu reģistrs izdara ierakstus tā vestajos reģistros. Proti, ja kriminālprocesa rezultātā tiks atzīts, ka Pieteikuma iesniedzējs nav uzskatāms par konkrēto juridisko personu patieso labuma guvēju, viņam būs tiesības lūgt Uzņēmumu reģistram labot reģistrētās ziņas.

Tādējādi konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējam ir pieejami vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi savu aizskarto tiesību aizsardzībai, kurus

viņš vēl nav izmantojis. Pieteikumā nav arī norādīti iemesli, kādēļ Pieteikuma iesniedzējam pieejamie vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi nebūtu uzskatāmi par reāliem un efektīviem.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 96. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 139/2019).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš